Näringsutskottets betänkande 1983/84:19

om Regioninvestgruppen (prop. 1983/84:25 delvis)

Ärendet

Proposition 1983/84:25 med förslag om tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 behandlas i detta betänkande såvitt gäller bilaga 9 (industridepartementet) punkt 5 (Ersättning till Statsföretag AB för kostnader för marknads- och produktutveckling m. m. inom Regioninvestgruppen).

Vidare behandlas – helt eller delvis – tre motioner som har väckts med anledning av propositionen.

Propositionen

Förslag

I proposition 1983/84:25 bilaga 9 har regeringen – efter föredragning av statsrådet Roine Carlsson – under punkt 5 (s. 66–71) föreslagit riksdagen att till Ersättning till Statsföretag AB för kostnader för marknads- och produktutveckling m. m. inom Regioninvestgruppen på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 230 000 000 kr.

Förslagets bakgrund och innebörd

Regioninvest i Norr AB är ett helägt dotterbolag till Statsföretag AB. Bolagets uppgift är att stimulera industriell utveckling i Norrbottens län och att därvid skapa nya sysselsättningstillfällen i länet. Regioninvestgruppen omfattar ett trettiotal huvudsakligen helägda dotterbolag, av vilka sex är tillverkande. Antalet anställda i gruppen uppgår totalt till ca 600. Under år 1982 var omsättningen i gruppen ca 220 milj. kr. Förlusten efter finansiellt netto uppgick till ca 100 milj. kr.

Riksdagen beslöt våren 1983 (prop. 1982/83:68, NU 1982/83:25, rskr 1982/83:181) om ett medelstillskott till Statsföretag av 110 milj. kr. för förlusttäckning i Regioninvest. Statsföretag och Regioninvest anmodades att utarbeta en handlingsplan för att visa under vilka förutsättningar bolagen i Regioninvestgruppen skulle kunna nå lönsamhet.

Den plan för treårsperioden 1983–1986 som har redovisats siktar till att Regioninvestgruppen skall nå en långsiktig, skälig lönsamhet. Statsföretag bedömer att den rekonstruktion av gruppen som krävs medför ett medelsbehov av 230 milj. kr. Kapacitetsminskningar blir enligt Statsföretag nödvändi-

ga, särskilt för dotterföretagen i malmfältskommunerna.

I propositionen anförs att det ankommer på Statsföretag att under planperioden vidta sådana åtgärder att förlustverksamheter avvecklas. Statsföretag har därvid möjlighet att också genomföra en omstrukturering av Regioninvestgruppen och integrera företagen inom denna med t. ex. andra företag inom Statsföretagsgruppen. Som en konsekvens härav bör Statsföretag, anförs det, ha rätt att överföra delar av de aktuella medlen också till andra dotterbolag än Regioninvest för att användas för bolag som tidigare har ingått i Regioninvestgruppen.

Enligt föredragande statsrådet kan några ytterligare anslag för verksamheten inom Regioninvestgruppen inte komma i fråga under eller efter rekonstruktionsperioden. Företagen inom Regioninvestgruppen skall i fortsättningen betraktas på samma sätt som andra företag inom Statsföretagsgruppen.

Motionerna

Yrkanden

De motioner som har väckts med anledning av den här behandlade delen av propositionen är

1983/84:192 av Christer Eirefelt (fp) och Hugo Bergdahl (fp), såvitt avser hemställan (3) att riksdagen avslår förslaget om reservationsanslag på 230 milj. kr. till Ersättning till Statsföretag AB för kostnader för marknads- och produktutveckling m. m. inom Regioninvestgruppen,

1983/84:193 av Per-Ola Eriksson m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts beträffande Regioninvests framtida roll och utveckling,

1983/84:195 av Erik Hovhammar m. fl. (m), såvitt avser hemställan (4) att riksdagen avslår förslaget att till Ersättning till Statsföretag AB för kostnader för marknads- och produktutveckling m. m. inom Regioninvestgruppen på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 230 000 000 kr.

Yrkandenas innebörd och motivering

I motion 1983/84:192 (fp) anförs att Statsföretag nu bör ha goda möjligheter att självt svara för nödvändiga utvecklingskostnader även inom Regioninvest. Samtidigt anser motionärerna att Regioninvest i stor utsträckning bör återgå till minoritetsengagemang i enlighet med de ursprungliga avsikterna.

Liknande synpunkter framförs i motion 1983/84:195 (m). Det betecknas som uteslutet att det än en gång skall anvisas statsanslag till Statsföretag för

omstrukturering av Regioninvest. Statsföretag bör enligt motionärerna dra de nödvändiga konsekvenserna härav. Verksamhetens framtida inriktning bör omprövas i särskild ordning och regeringen bör återkomma med rapport härom till riksdagen, anför de.

Även i motion 1983/84:193 (c) riktas kritik mot att Regioninvest har frångått sin ursprungliga policy att gå in som minoritetsdelägare i utvecklingsbara företag. Om Regioninvest hade hållit fast vid denna policy i stället för att sträva efter att få majoritetsandelar i olika företag hade, säger motionärerna, ökade resurser kunnat avsättas för produktutveckling och nya verksamheter i de företag där Regioninvest hade minoritetsandelar. Den handlingsplan som utarbetats har enligt motionärerna varit nödvändig. Den borde emellertid ha omfattat även prövning av försäljning av vissa dotterbolag, anser de. Vidare anförs att de kapacitetsminskningar som kan bli nödvändiga inom dotterföretagen i malmfältskommunerna måste mötas med regional- och näringspolitiska insatser med hänsyn till det redan i dag allvarliga sysselsättningsläget.

Utskottet

Riksdagen har under senare år vid ett flertal tillfällen behandlat frågor om kapitaltillskott till Regioninvest i Norr AB. Statsföretag AB, som är moderbolag till Regioninvest, anmodades våren 1983 att utarbeta en handlingsplan för företaget. Det förslag som regeringen nu har lagt fram på grundval av Statsföretags handlingsplan siktar till att Statsföretag genom en engångsinsats av 230 milj. kr. skall kunna åstadkomma en sådan rekonstruktion av Regioninvestgruppen att gruppen kan nå långsiktig lönsamhet. Av handlingsplanen framgår att det finns vissa utvecklingsmöjligheter inom gruppen men också att kapacitetsminskningar kommer att behöva genomföras, vilket särskilt berör områden som redan drabbats av låg sysselsättning. Sålunda har, enligt vad utskottet erfarit, Regioninvests styrelse nyligen uppdragit åt ledningen för Gällivare Mekaniska AB att inleda förhandlingar med arbetstagarorganisationerna rörande nedläggning av verksamheten vid bolaget.

Utskottet anser att regeringens förslag skapar förutsättningar för en på lång sikt livskraftig verksamhet på grundval av den nuvarande Regioninvestgruppen. Utskottet vill understryka vad som framhålls i propositionen om att ytterligare tillskott till Statsföretag för ändamålet inte kan komma i fråga.

I motionerna 1983/84:192 (fp) och 1983/84:195 (m) yrkas avslag på regeringens förslag med motiveringen att Statsföretag bör kunna med egna resurser genomföra en rekonstruktion av Regioninvestgruppen. Enligt utskottets mening skulle ett bifall till motionerna, med hänsyn till de nu gällande riktlinjerna för Statsföretags verksamhet, tvinga fram en snabb avveckling av stora delar av Regioninvestgruppen. En sådan handlingslinje skulle, anser utskottet, vara oförenlig med statens särskilda ansvar för

Regioninvest. Utskottet tillstyrker alltså regeringens förslag och avstyrker motionerna 1983/84:192 (fp) och 1983/84:195 (m) i berörda delar. Med hänsyn till den väntade tidpunkten för riksdagens beslut bör anslaget anvisas på tilläggsbudget II till statsbudgeten för innevarande budgetår.

Såväl i de nyssnämnda motionerna som i motion 1983/84:193 (c) hävdas att Regioninvest i enlighet med företagets ursprungliga mål bör återgå till minoritetsdelägande i de företag där det har intressen. I den sistnämnda motionen yrkas på ett uttalande av riksdagen i frågan.

Med anledning härav vill utskottet peka på vad som i propositionen (s. 70) anförs om att Statsföretag har möjlighet att genomföra en omstrukturering av Regioninvests olika dotterföretag inom Statsföretagsgruppens ram. Enligt utskottets mening bör det därvid kunna komma i fråga att engagera även andra intressenter i fall då ett breddat ägande bedöms kunna främja utvecklingen av ett visst företag. Möjligheterna att finna lämpliga privata intressenter torde dock vara begränsade. Utskottet anser inte något särskilt uttalande i frågan motiverat. Motion 1983/84:193 (c) avstyrks därför i denna del.

Som framgått kommer kapacitetsminskningar att behöva ske särskilt inom några av Regioninvests dotterföretag i malmfältskommunerna. Utskottet förutsätter att Regioninvest i samband därmed tar till vara möjligheterna att vidmakthålla verksamheten, om än i reducerad omfattning, på grundval av utvecklingsbara produkter och affärsidéer. Givetvis måste i sådana fall målet vara långsiktig lönsamhet.

I motion 1983/84:193 (c) anförs att kapacitetsminskningarna kommer att behöva mötas med regional- och näringspolitiska insatser. Utskottet utgår från att berörda statliga och kommunala organ har en hög beredskap för sådana insatser. Motionärernas syfte kan alltså enligt utskottets mening tillgodoses utan något uttalande av riksdagen. Motionen avstyrks således även i den delen.

Utskottet hemställer

1. beträffande *ersättning till Statsföretag*
   att riksdagen med anledning av proposition 1983/84:25 bilaga 9 punkt 5 och med avslag på motion 1983/84:192 yrkande 3 och motion 1983/84:195 yrkande 4 till *Ersättning till Statsföretag AB för kostnader för marknads- och produktutveckling m. m. inom Regioninvestgruppen* på tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 230 000 000 kr.,
2. beträffande *Regioninvests ägarandelar i intressebolag*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:193 i ifrågavarande del.

3. beträffande *regional- och näringspolitiska insatser i malmfältskommunerna*
att riksdagen avslår motion 1983/84:193 i ifrågavarande del.

Utskottet hemställer dessutom
att detta ärende avgörs efter endast en bordläggning.

Stockholm den 15 december 1983

På näringsutskottets vägnar
NILS ERIK WÅÅG

Närvarande: Nils Erik Wååg (s), Tage Sundkvist (c), Gunnar Nilsson i Stockholm (s), Lennart Pettersson (s), Sten Svensson (m), Wivi-Anne Radesjö (s), Karl-Erik Häll (s), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp), Jörn Svensson (vpk), Birgitta Johansson (s), Per-Richard Molén (m), Bo Finnkvist (s), Lars Ahlström (m) och Per-Ola Eriksson (c).

Reservationer

1. Ersättning till Statsföretag (mom. 1)

Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp), Per-Richard Molén (m) och Lars Ahlström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 3 med "Utskottet anser" och slutar på s. 4 med "innevarande budgetår" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att regeringens förslag om ytterligare tillskott för täckande av förluster inom Regioninvest är principiellt oacceptabelt. Enligt utskottets mening bör Statsföretag i enlighet med vad som anförs i motionerna 1983/84:192 (fp) och 1983/84:195 (m) nu ha möjlighet att genomföra en rekonstruktion med egna resurser. Regeringens förslag bör alltså avslås av riksdagen.

dels att utskottet under 1 bort hemställa
1. beträffande *ersättning till Statsföretag*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:192 yrkande 3 och motion 1983/84:195 yrkande 4 avslår proposition 1983/84:25 bilaga 9 punkt 5.

2. Regioninvests ägarandelar i intressebolag (mom. 2)

Tage Sundkvist (c), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp), Per-Richard Molén (m), Lars Ahlström (m) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 4 som börjar med "Med anledning" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i vad som har anförts i de tre nämnda motionerna om att Regioninvest i enlighet med företagets ursprungliga mål bör återgå till minoritetsdelägande i de företag där det har intressen. Genom att Regioninvest har fått bära hela ägaransvaret i nästan alla företag inom gruppen har tillgängliga resurser i allt för hög grad fått sättas in för att täcka dotterbolagens förluster. Detta har inneburit ett minskat utrymme för utveckling av nya produkter och verksamheter. Det är enligt utskottets mening därför önskvärt att Regioninvest aktivt prövar möjligheterna att engagera andra intressenter i olika företag inom gruppen. Riksdagen bör, såsom yrkas i motion 1983/84:193 (c), göra ett uttalande till regeringen i enlighet med vad utskottet nu har anfört.

dels att utskottet under 2 bort hemställa

2. beträffande *Regioninvests ägarandelar i intressebolag*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:193 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Regional- och näringspolitiska insatser i malmfältskommunerna (mom. 3)

Tage Sundkvist (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 4 som börjar med "I motion" och slutar med "den delen" bort ha följande lydelse:

I motion 1983/84:193 (c) anförs att kapacitetsminskningarna i malmfältskommunerna kommer att behöva mötas med regional- och näringspolitiska insatser. Utskottet delar motionärernas uppfattning. Som framhålls i motionen är sysselsättningsläget i malmfältskommunerna redan i dag allvarligt. Den i och för sig nödvändiga rekonstruktionen av Regioninvestgruppen kommer sannolikt att innebära ytterligare påfrestningar för de berörda kommunerna. Dessa kan inte väntas ta på sig ett ökat ansvar för regionalpolitiska insatser av det slag som hittills har åvilat Regioninvest. Enligt utskottets uppfattning måste vid övervägandena om Regioninvests framtid ytterligare prövas vilken roll traditionella regionalpolitiska medel kan spela när det gäller att utveckla bolagets verksamhet.

dels att utskottet under 3 bort hemställa

3. beträffande *regional- och näringspolitiska insatser i malmfältskommunerna*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:193 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.